

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI SEISUKOHT
MELCHIOR WATHELET
esitatud 3. märtsil 2015¹

Kohtuasi C-417/14 RX-II

**Livio Missir Mamachi di Lusignano
versus**

Euroopa Komisjon

Euroopa Liidu Üldkohtu otsuse Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625) uuesti läbivaatamine — Avalik teenistus — Lepinguväline vastutus — Ametnikule enne tema surma tekkinud kahju — Surnud ametniku lähedaste isiklik kahju — Kohtualluvus — Üldkohus — Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus — Euroopa Liidu kohtusüsteemi ülesehitus

1. Peakohtujuristi ettepaneku alusel otsustas Euroopa Kohtu uuesti läbivaatamisega tegelev koda vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 193 lõikele 4 uuesti läbi vaadata Euroopa Liidu Üldkohtu otsuse Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625)².

2. Eespool viidatud otsuse resolutsiooni punktis 2 täpsustas Euroopa Kohus:

„Uuesti läbivaatamine käsitleb küsimust, kas [kõnealune Üldkohtu otsus] mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust osas, milles Üldkohus apellatsioonikohtuna leidis, et tal on pädevus lahendada esimese astme kohtuna [Euroopa L]iidu lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi,

- milles väidetakse, et institutsioon on rikkunud kohustust tagada oma ametnike kaitse;
- mille on esitanud kolmandad isikud surnud ametniku õigusjärglastena ja sellise ametniku pereliikmetena ning
- milles palutakse hüvitada surnud ametnikule endale tekitatud mittevaraline kahju ja kõnealustele kolmandatele isikutele tekitatud varaline ja mittevaraline kahju.”

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Otsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon, uuesti läbivaatamine (C-417/14 RX, EU:C:2014:2219).

I – Õiguslik raamistik

A – Euroopa Liidu toimimise leping

3. ELTL artikli 256 lõikes 1 on sätestatud, et „Üldkohus on pädev arutama ja lahendama esimese astmena artiklites 263, 265, 268, 270 ja 272 osutatud hagisid või menetlusi, välja arvatud need, mis on määratud artikli 257 alusel moodustatud erikohtule või kuuluvad [Euroopa Liidu Kohtu] põhikirja järgi Euroopa Kohtu pädevusse. [Euroopa Kohtu p]õhikiri võib ette näha, et üldkohtul on pädevus muud liiki hagide või menetluste puhul”.

4. ELTL artiklis 256 loetletud erinevate artiklite hulgas on ELTL artiklis 268 ette nähtud, et Euroopa Kohtu pädevusse kuuluvad „vaidlused, mis on seotud kahjude hüvitamisega [ELTL] artikli 340 teise ja kolmanda lõigu põhjal”, ning ELTL artiklis 270 on ette nähtud, et selle kohtu pädevusse kuuluvad „liidu ning tema ametnike ja muude teenistujate vahelised vaidlused neis piirides ja neil tingimustel, mis on kindlaks määratud [Euroopa L]iidu ametnike personalieeskirjades või liidu muude teenistujate teenistustingimustes” (edaspidi „ametnike personalieeskirjad”).

B – Euroopa Kohtu põhikiri

5. Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artiklile 1 lahendab Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus „esimese astmena [ELTL] artiklis 270 osutatud vaidlusi liidu ja [selle] teenistujate vahel, kaasa arvatud kõikide organite või asutuste ning nende teenistujate vahelisi vaidlusi, mis on antud Euroopa Liidu Kohtu pädevusse”.

6. Euroopa Kohtu erinevate kohtute vahel avaliku teenistuse valdkonnas tekkida võivaid kohtualluvuse konflikte reguleerib Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikkel 8:

„1. Kui avaliku teenistuse kohtule adresseeritud hagiavaldus või muu menetluskohustus esitatakse ekslikult Euroopa Kohtu või üldkohtu kohtusekretärile, annab nimetatud kohtusekretär selle viivitamata edasi avaliku teenistuse kohtu kohtusekretärile. Samuti kui Euroopa Kohtule või üldkohtule adresseeritud hagiavaldus või muu menetluskohustus esitatakse ekslikult avaliku teenistuse kohtu kohtusekretärile, annab nimetatud kohtusekretär selle viivitamata edasi Euroopa Kohtu või üldkohtu kohtusekretärile.

2. Kui avaliku teenistuse kohus leiab, et ta pole pädev arutama ja lahendama hagi, mille suhtes Euroopa Kohus või üldkohus on pädev, suunab ta selle hagi Euroopa Kohtusse või üldkohtusse. Samuti kui Euroopa Kohus või üldkohus leiab, et hagi kuulub avaliku teenistuse kohtu pädevusse, suunab ta selle hagi avaliku teenistuse kohtule, mille peale nimetatud kohus ei saa oma pädevust eitada.

3. Kui avaliku teenistuse kohtus ja üldkohtus on läbivaatamisel kohtuasjad, milles tõstatatakse üks ja seesama tõlgendamisküsimus või vaidlustatakse ühe ja sellesama akti kehtivus, võib avaliku teenistuse kohus pärast poolte ärakuulamist menetluse peatada, kuni üldkohus oma otsuse kuulutab.

Kui avaliku teenistuse kohtus ja üldkohtus on läbivaatamisel kohtuasjad, millel on sama ese, loobub avaliku teenistuse kohus oma pädevusest, et selliste asjade suhtes saaks otsuse teha üldkohus.”

C – Ametnike personalieeskirjad

7. Ametnike personalieeskirjade artiklis 73 on sätestatud:

„1. Ametnik on teenistusse asumise päevast alates kindlustatud kutsehaiguse- ja tööõnnetuseriski vastu [...]. Ta maksab kutseväliste riskide vastu kindlustamiseks kuni 0,1% oma põhipalgast.

Kõnealustes eeskirjades täpsustatakse, milliseid riske ei kindlustata.

2. Makstavad hüvitised on järgmised:

a) surma korral:

alljärgnevalt loetletud isikutele makstakse ühekordne summa, mis võrdub lahkunu viiekordse aasta põhipalgaga, mis arvutatakse 12 kuu jooksul enne õnnetust saadud igakuiste palgasummade põhjal:

- lahkunud ametniku abikaasale ja lastele vastavalt ametniku pärandit reguleerivale pärimisseadusele; abikaasale makstav summa peab olema vähemalt 25% ühekordselt makstavast summast;
- kui eelmises kategoorias nimetatud isikuid pole, siis teistele järeltulijatele vastavalt ametniku pärandit reguleerivale pärimisseadusele;
- kui kummaski eelmises kategoorias nimetatud isikuid pole, siis ülenejatele sugulastele vastavalt ametniku pärandit reguleerivale pärimisseadusele;
- kui üheski eelmises kategoorias nimetatud isikuid pole, siis institutsioonile;

[...]”.

8. Ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõikes 1 on sätestatud, et „Euroopa Liidu Kohtu jurisdiktsiooni alla kuuluvad kõik liidu ja käesolevate personalieeskirjadega hõlmatud isikute vahelised vaidlused, milles käsitletakse seda isikut kahjustavat meedet artikli 90 lõike 2 tähenduses. Rahaliste vaidluste puhul on Euroopa Kohtul täielik pädevus”.

II – Uuesti läbivaadatava kohtuasja taust

9. Euroopa Liidu ametnik Alessandro Missir Mamachi di Lusignano suri 18. septembril 2006 traagilistel asjaoludel, kui ta töötas Euroopa Komisjoni delegatsioonis Rabatis (Maroko).

10. Pärast ametniku mõrva esitas tema isa Livio Missir Mamachi di Lusignano enda nimel ja oma poja pärijate seadusliku esindajana Avaliku Teenistuse Kohtule hagi, milles ta palus esiteks tühistada komisjoni 3. veebruari 2009. aasta otsuse, millega komisjon jättis rahuldamata tema taotluse hüvitada tema poja tapmisega tekitatud kahju, ning teiseks mõista komisjonilt tema enda ja tema poja laste

kasuks välja erinevad summad mõrvaga põhjustatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamiseks.³

11. Hagi väideti, et komisjon rikkus kohustust tagada oma ametnike kaitse, ning paluti hüvitada nii ametnikule endale tekitatud mittevaraline kahju, mille hüvitamist apellant nõuab surnud ametniku laste kui viimase õigusjärglaste nimel, kui ka apellandile ja surnud ametniku lastele kui viimase pereliikmetele tekitatud varaline ja mittevaraline kahju.

12. Mis puudutab nõuet hüvitada apellandile ja surnud ametniku lastele tekitatud kahju, siis leidis Üldkohus, et see kuulub tema pädevusse. Ta järeldas sellest, et Avaliku Teenistuse Kohus oleks pidanud tuvastama, et tal puudub pädevus selle nõude läbivaatamiseks. Sellest tulenevalt oleks ta pidanud asja vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõikele 2 suunama Üldkohtusse.

13. Mis puudutab nõuet hüvitada ametnikule enne tema surma tekkinud kahju, siis leidis Üldkohus, et Avaliku Teenistuse Kohtul oli küll pädevus seda lahendada, kuid ta jättis nõude ja halduskaebuse „vastavuse” põhimõtte alusel selle ekslikult vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata. Kuna menetlusstaadium ei lubanud selle nõude suhtes otsust teha, asus Üldkohus seisukohale, et Avaliku Teenistuse Kohus, kellele lahendamiseks see hagi aspekt tuleks tagasi saata, peaks tingimata tuvastama, et tema ja Üldkohtu menetluses on sama esemega kohtuasjad.

14. Nimelt pöördusid Alessandro Missir Mamachi di Lusignano vanemad, lapsed ning vend ja õde pärast apellatsioonkaebuse esitamist, mille kohta tehti kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), Üldkohtusse, paludes mõista komisjonilt välja hüvitus mittevaralise kahju eest, mis nende hinnangul on neile tekkinud Alessandro Missir Mamachi di Lusignano mõrva tõttu.⁴

15. Üldkohus leidis, et Avaliku Teenistuse Kohus on seetõttu kohustatud vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõike 3 teisele lõigule oma pädevusest loobuma, et nende asjade suhtes saaks otsuse teha Üldkohus.

16. Neil asjaoludel, leides, et tal on pädevus kõigi nõuete suhtes otsuse tegemiseks, otsustas Üldkohus suunata kohtuasja tervikuna iseendale lahendamiseks esimese astme kohtuna.

III – Analüüs

17. Vastavalt uuesti läbivaatamisega tegeleva koja poolt menetluse algatamise otsuses kindlaks määratud raamistikule käsitleb minu analüüs sisuliselt küsimust, kas Üldkohus kahjustas liidu õiguse ühtsust või järjepidevust, kui ta leidis, et tal on pädevus lahendada esimese astme kohtuna liidu lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi, milles väidetakse, et institutsioon on rikkunud kohustust tagada oma ametnike kaitse, mille on esitanud kolmandad isikud surnud ametniku õigusjärglastena ja sellise ametniku pereliikmetena ning milles palutakse hüvitada surnud ametnikule endale tekitatud mittevaraline kahju ja apellantidele isiklikult tekkinud varaline ja mittevaraline kahju.

3 — Hüvitisnõue ei puuduta seega Alessandro Missir Mamachi di Lusignano pärijatele ametnike personalieeskirjade alusel makstud hüvitusi. Nimelt, vastavalt ametnike personalieeskirjade artikli 70 esimesele lõigule maksis komisjon surnud ametniku lastele surnud ametniku kogupalga 1. oktoobrist kuni 31. detsembrini 2006. Komisjon maksis neile ka 414 308,90 eurot surmatoetusena vastavalt personalieeskirjade artiklile 73 ning abikaasa surma tõttu 76 628,40 euro suuruse summa personalieeskirjade X lisa artikli 25 alusel. Lisaks tunnustas komisjon nelja lapse õigust saada alates 1. jaanuarist 2007 ametnike personalieeskirjade artiklis 80 sätestatud orvpensiooni (4 376,82 eurot kuus) ja personalieeskirjade VII lisas ette nähtud õppetoetust (2 287,19 eurot kuus). Peale selle edutati surnud ametnikku *post mortem* tagasiulatuvat 1. septembrist 2005 ja edutamist võeti orvpensiooni ja surmatoetuse arvutamisel arvesse. Lõpuks määras komisjon 14. mai 2007. aasta otsusega personalieeskirjade artikli 76 alusel igale lapsele kuni 19-aastaseks saamiseni sotsiaalsetel põhjustel igakuise erakorralise toetuse, mis vastab ülalpeetava lapse toetussummale (1 332,76 eurot kuus). 4. juuli 2008. aasta otsusega kahekordistati see summa alates 1. augustist 2008.

4 — Kohtuasi Missir Mamachi di Lusignano jt vs. komisjon (T-494/11). Üldkohus peatas selle kohtuasja menetluse kuni otsuse tegemiseni kohtuasjas T-401/11. Kuna Euroopa Kohus otsustas viimati nimetatud kohtuotsuse uuesti läbi vaadata, peatas Üldkohus 24. oktoobri 2014. aasta määrusega selles kohtuasjas menetluse uuesti kuni Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni.

18. Uuesti läbivaatamise menetluse kohaselt tuleb esmalt analüüsida, kas Üldkohtu otsuses on rikutud õigusnormi.⁵ Üksnes juhul, kui tuvastatakse õigusnormi rikkumine, tuleb teiseks käsitleda küsimust, kas Üldkohtu ekslik tõlgendus kahjustab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust.⁶

A – Võimalik õigusnormi rikkumine Üldkohtu poolt

1. Sissejuhatavad märkused

19. Sissejuhatuseks tuleb kindlaks teha esiteks erinevad kahju liigid, mille hüvitamist nõutakse, ja kelle nimel apellant iga liigi puhul tegutseb ning teiseks kohaldatavad sätted.

20. Mis puudutab esiteks kahju liigitamist, siis nõustun ma liikidega, millest Üldkohus lähtus liikmesriikide õiguse ühiste üldpõhimõtete alusel, mis kehtivad lepinguvälise vastutuse valdkonnas.⁷ Selle liigituse kohaselt võib üldjuhul kuuluda vastutava isiku poolt hüvitamisele kolme liiki kahju, milleks on:

- *mittevaraline kahju, mis on tekkinud kannatanule endale* tema surmale eelnenud füüsiliste ja/või vaimsete kannatuste tõttu, kui on tõendatud, et ta oli sellest teadlik;
- *varaline kahju, mis on tekkinud kannatanu lähedastele* ja mis sõltub sissetulekust, mida nad lahkunult said;
- *mittevaraline kahju, mis on tekkinud kannatanu lähedastele* nende erilise kiindumuse tõttu kannatanu vastu.

21. Apellandi nõuded kuuluvad sellesse liigitusse ja eeldused, millele Üldkohus otsustas oma otsuse punktis 42 tugineda, näivad seega samuti olevat põhjendatud:

- *ex haerede* mittevaralise kahju ehk selle kahju hüvitamist, mis tekkis Alessandro Missir Mamachi di Lusignanole enne tema surma, nõuavad tema õigusjärglased õigusjärglastena, mitte omaenda nimel. See vastab eelmises punktis nimetatud esimesele kahjuliigile;
- ülejäänud kahte liiki kahju, mille hüvitamist nõutakse, ehk esiteks Alessandro Missir Mamachi di Lusignano laste varaline kahju ning teiseks tema laste ja tema isa mittevaraline kahju paluvad apellant ja tema lapselapsed hüvitada omaenda nimel, sõltumata sellest, et nad on õigusjärglased. Neist esimene vastab eelmises punktis nimetatud teisele ja teine kolmandale kahjuliigile.

22. Teiseks olgu kohaldatavate õigusnormide kohta meenutatud, et Euroopa Kohus ja Üldkohus on mõlemad Euroopa ülesehitamise ajaloos teatud ajal teostanud ELTL artiklis 270 sätestatud pädevust.

23. Alates nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsusest 2004/752/EÜ, Euratom, millega asutatakse Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus,⁸ on see pädevus siiski Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikliga 1 nüüd antud Avaliku Teenistuse Kohtule.

5 — Euroopa Kohtu kodukorra artikli 193 lõike 4 kohaselt otsustab uuesti läbivaatamisega tegelev koda, „kas Üldkohtu lahend tuleb uuesti läbi vaadata”. Selles sättes on siiski täpsustatud, et „[o]tsuses Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata *nimetatakse üksnes uuesti läbivaatamise esemeks olevad küsimused*” (kohtujuristi kursiiv). Kodukorra artikli 195 lõige 4 kinnitab, et alles siis, kui on tehtud otsus lahend uuesti läbi vaadata, teeb uuesti läbivaatamisega tegelev koda, „olles kohtujuristi ära kuulanud, [...] asjas sisulise otsuse”.

6 — Vt selle kohta kohtuotsused *M vs. Euroopa Raviamet, uuesti läbivaatamine* (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 25); *Arango Jaramillo jt vs. EIP, uuesti läbivaatamine* (C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, punkt 24) ning komisjon vs. *Strack, uuesti läbivaatamine* (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, punkt 25).

7 — Kohtuotsus *Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon* (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 40.

8 — ELT L 333, lk 7.

24. ELTL artikkel 270 on väga oluline, kuivõrd selles on täpsustatud, et liidu ning tema ametnike ja muude teenistujate vahelisi vaidlusi puudutavat pädevust teostatakse „neis piirides ja neil tingimustel, mis on kindlaks määratud [...] ametnike personalieeskirjades”.

25. Personalieeskirjade artikli 91 lõike 1 kohaselt kuuluvad Avaliku Teenistuse Kohtu pädevusse „kõik liidu ja käesolevate personalieeskirjadega hõlmatud isikute vahelised vaidlused, milles käsitletakse seda isikut kahjustavat meetet artikli 90 lõike 2 tähenduses”.

26. Sissejuhatavatest kaalutlustest järeldub, et pädevuse jaotuse võti seisneb tingimata nende kahe sätte – ELTL artikli 270 ja ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõike 1 – tõlgenduses, kuna liidu kohtusüsteem eeldab, et „ühe kohtu pädevus hagi lahendada välistab tingimata teis[t]e kohtu[te] pädevuse”.⁹

2. Avaliku Teenistuse Kohtu pädevuse ulatus

27. Avaliku Teenistuse Kohtu pädevusse kuuluvad seega „kõik liidu ja käesolevate *personalieeskirjadega hõlmatud isikute* vahelised vaidlused, milles käsitletakse seda isikut kahjustavat meetet [ametnike personalieeskirjade] artikli 90 lõike 2 tähenduses”.¹⁰

28. Ametniku surma korral tagab ametnike personalieeskirjade artikli 73 lõige 2 sellise ühekordse summa maksmine, mis võrdub lahkunu viiekordse aasta põhipalgaga (mis arvutatakse 12 kuu jooksul enne õnnetust saadud igakuiste palgasummade põhjal).

29. Selle sätte sõnastuse kohaselt makstakse kõnealune summa lahkunud ametniku abikaasale ja lastele või nende puudumise korral „teistele järeltulijatele vastavalt ametniku pärandit reguleerivale pärimisseadusele”. Personalieeskirjades on veel täpsustatud, et „järeltulijate” puudumise korral makstakse summa „ülenejatele sugulastele vastavalt ametniku pärandit reguleerivale pärimisseadusele”.¹¹

30. Nagu Euroopa Kohus on juba tõdenud, on ametnike personalieeskirjade eesmärk nimelt „reguleerida Euroopa institutsioonide ja nende ametnike vahelisi õigussuhteid, kehtestades hulga vastastikuseid õigusi ja kohustusi ning andes *ametniku teatud pereliikmetele* õigused, millele nad saavad [liidu] suhtes tugineda”.¹²

31. Ametnike personalieeskirjade artikli 73 lõike 2 sõnastusest nähtub seega vaieldamatult, et nii ametniku alanejad kui ka ülenejad sugulased on ametnike personalieeskirjadega *hõlmatud*, see tähendab – kui võtta üle väljend, mida komisjon kasutas oma seisukohtades – neid on personalieeskirjades „sõnaselgelt arvesse võetud”.¹³

32. Vastavalt ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõikele 1 kuuluvad Avaliku Teenistuse Kohtu pädevusse seega „kõik liidu ja [nende] isikute vahelised vaidlused”, milles käsitletakse ametisse nimetava asutuse akti, mis seda isikut kahjustab (näiteks otsus ametniku surma tõttu hüvitise maksmise kohta).

9 — Kohtumäärus komisjon vs. IAMA Consulting (C-517/03, EU:C:2004:326, punkt 15).

10 — Ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõige 1. Kohtujuristi kursiv.

11 — Kui selles kategoorias nimetatud isikuid pole, siis makstakse vastav summa institutsioonile endale.

12 — Kohtuotsus Johannes (C-430/97, EU:C:1999:293, punkt 19). Kohtujuristi kursiv.

13 — Vt komisjoni kirjalike seisukohtade punkt 17.

33. Üldkohus lükkas seisukoha, mida komisjon Üldkohtu menetluses kaitses, siiski tagasi kahel põhjusel:

- esiteks see tõlgendus tähendab, „et liidu lepinguvälise vastutuse üldnormide menetluses rakendamise eelduseks on [ametnike] personalieeskirjades ette nähtud ametnike sotsiaalkindlustusest tuleneva konkreetse õiguse rakendamine[, kuigi ei] esine [...] mõjuvat põhjust, miks ametnike suhtes Avaliku Teenistuse Kohtul olev eripädevus peaks olema ülimuslik Üldkohtu üldpädevuse ees lahendada mis tahes vaidlusi, mis käsitlevad liidu vastutust”.¹⁴ See järeldus kehtib seda enam, et käesolevas asjas on kõne all „mitte komisjoni kohustus maksta personalieeskirjade kohaselt tagatud hüvitisi, [...] vaid komisjoni võimalik kohustus heastada kogu väidetav varaline ja mittevaraline kahju”,¹⁵
- teiseks, „kui oletada, et komisjoni argumendid kehtivad Alessandro Missir Mamachi di Lusignano nelja lapse suhtes, ei kehti need [...] apellandi Livio Missir Mamachi di Lusignano enda suhtes, kuna laste olemasolu tõttu ei ole ta personalieeskirjade artikli 73 lõike 2 punkti a tähenduses õigusjärglane”.¹⁶

34. Ma leian, et nii toimides rikkus Üldkohus kohaldatavate sätete tõlgendamisel õigusnormi.

35. Esiteks ei ole teine argument pädeva kohtu kindlaksmääramisel asjakohane. Nimelt käesolevas asjas on ametnike personalieeskirjade artikli 73 lõikes 2 sisalduv loetelu kasutatav mitte selle isiku kindlaksmääramisel, kellel on selles sättes ette nähtud õigus, vaid üksnes *seotuse tegurina* ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõikes 1 määratletud pädevuskriteeriumi suhtes. Asjaolu, et surnud ametnikul on lapsed, ei välista selles konkreetses raamistikus, et ülenejad ja alanejad on samuti „[ametnike] personalieeskirjadega *hõlmatud* isikud” vastavalt personalieeskirjade artikli 91 lõikes 1 kasutatud väljendile.

36. Teiseks ei ole küsimus selles, et „liidu lepinguvälise vastutuse üldnormide menetluses rakendamise eelduseks on [nendes] personalieeskirjades ette nähtud ametnike sotsiaalkindlustusest tuleneva konkreetse õiguse rakendamine”, vaid üksnes selle kindlakstegemises, milline kohus on pädev otsustama nõude üle, mis on seotud liidu vastutusega ega ole ametnike personalieeskirjades ette nähtud hüvitamisest sõltumatu.

37. Nimelt peab vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ametnikul olema võimalik saada täielik hüvitis.¹⁷ Seega on ametnikul õigus „nõuda *lisahüvitist*, kui institutsioon on üldnormide kohaselt õnnetuse eest vastutav ning personalieeskirjade alusel makstavatest hüvitistest ei piisa, et heastada kogu tekitatud kahju”.¹⁸

38. Selles kohtuotsuses sisalduv viide „üldnormidele” tähendab lihtsalt viidet lepinguvälise vastutuse eeskirjadele. Selle sõnaga peetakse nimelt silmas norme, mis on „täiendavalt kohaldatavad kõigile juhtudele, mida ei ole välistatud”, see tähendab „üldisi norme, mis erioigusakti või konkreetse erandi puudumise korral peavad reguleerima teatud liiki juhtumeid”.¹⁹ Käesolevas asjas kujutab lepinguvälise vastutuse õigus seega endast kahju hüvitamise *üldnorme* erinevalt ametnike personalieeskirjadest, mis on „erioigusakt”, milles on ette nähtud spetsiifiline hüvitamiskord.

14 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 63.

15 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 64.

16 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 62.

17 — Kohtuotsus Lucaccioni vs. komisjon (C-257/98 P, EU:C:1999:402, punkt 22).

18 — Kohtuotsus Leussink vs. komisjon (169/83 ja 136/84, EU:C:1986:371, punkt 13), kohtujuristi kursiiv. Vt samuti kohtuotsus Lucaccioni vs. komisjon (C-257/98 P, EU:C:1999:402, punkt 22).

19 — Cornu, G. (dir.), *Vocabulaire juridique*, Presses universitaires de France (PUF), 7. väljaanne, 1988. Esimene määratlus on sõna „üldine” ja teine sõna „põhimõte” all. Selles teoses viitab sõna „üldnormid” nimelt sõna „üldine” määratlusele, mis omakorda viitab sõna „põhimõte” määratlusele. „Üldnorme võib määratleda ka kui „eeskirju, mis on tavapärastel eraõiguses kohaldatavad” (määratlus teoses *Lexique de termes juridiques*, Dalloz, 5. väljaanne, 1981).

39. Vastupidi sellele, millele vihjab Üldkohus oma otsuse punktides 54–58, piirdus Euroopa Kohus kohtuotsuses *Leussink vs. komisjon* (169/83 ja 136/84, EU:C:1986:371) sellega, et tunnustas õigust lisahüvitisele, ilma et selle põhjal oleks võimalik esitada mis tahes argumente liidu kohtute pädevuse kohta. Kõnealuses kohtuasjas seda küsimust ei tekkinud, kuna kohtuotsus tehti ajal, kui Euroopa Kohus oli ainus kohus.

40. Kuigi Avaliku Teenistuse Kohut kohtuotsuse *Lucaccioni vs. komisjon* (C-257/98 P, EU:C:1999:402) kuulutamise ajal veel ei olnud, võib kohtualluvuse eeskirja tuletada aga arutluskäigust, milles Euroopa Kohus analüüsis ühelt poolt personalieeskirjade alusel makstava hüvitise ja teiselt poolt lepinguvälise vastutuse „üldnormide” alusel makstava lisahüvitise vahelist suhet.

41. Selles kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus nimelt kõigepealt, et ametnike personalieeskirjade artiklis 73 ette nähtud kindlasummalise hüvitamise süsteem ja ELTL artikliga 340 reguleeritav hüvitamise süsteem ei ole sõltumatud.²⁰ Seejärel järeldas ta sellest eeldusest ja ametniku vajadusest saada täielik hüvitis, et ametnike personalieeskirjade artikli 73 alusel saadavaid hüvitisi peab pädev kohus arvesse võtma, kui ta hindab hüvitatavat kahju seoses kahju hüvitamise hagiga, mille on ametnik esitanud rikkumise tõttu, mis võib kaasa tuua selle institutsiooni vastutuse, kelle heaks ta töötab”.²¹

42. Teisisõnu ei saa vastavalt Euroopa Kohtu kõnealusele praktikale, mida võib pidada väljakujunenuks, välistada „ametniku ja tema õigusjärglaste õigust nõuda *lisahüvitist*, kui institutsioon vastutab õnnetuse eest [lepinguvälise vastutuse] üldnormide kohaselt ja kui personalieeskirjade alusel makstavatest hüvitistest ei piisa, et tagada kogu tekitatud kahju heastamine”.²²

43. Kuna tegemist on „lisahüvitisega” ja kuna kaks hüvitamise süsteemi ei ole sõltumatud, kuivõrd ametnike personalieeskirjade alusel saadud hüvitisi tuleb ELTL artikli 340 alusel hüvitatava kahju kindlaksmääramisel arvesse võtta, on lisahüvitise määramise pädevus tingimata kohtul, kellel on pädevus määrata eelishüvitis.²³

44. Sellega seoses olgu märgitud, et kohtujurist Slynn rääkis juba oma ettepanekus liidetud kohtuasjades *Leussink vs. komisjon* (169/83 ja 136/84, EU:C:1986:265) „*kõrvalp*ädevusest tagada vajaduse korral *lisa*summade maksmine tekitatud kahju hüvitamiseks”.²⁴

45. Kuna lisahüvitist reguleerivad väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lepinguvälise vastutuse üldnormid, on eelishüvitis tingimata see, mis on ette nähtud ametnike personalieeskirjades.

46. See järeldus kehtib seda enam täna, sest eelishüvitise määramise on liidu seadusandja teinud ülesandeks ELL artikli 19 tähenduses *erikohtule*, mille pädevus sõltub sellest, kes on hageja (hageja peab olema ametnike personalieeskirjadega hõlmatud isik).

47. Lisaks on kohtualluvuse eeskiri, mida ma pooldan, mitte ainult loogiline, vaid see vastab ka menetlusökonoomia huvile, mida Euroopa Kohus on tunnustanud kohtumääruses komisjon *vs. IAMA Consulting*.²⁵

20 — Punkt 21.

21 — Punkt 23.

22 — Kohtuotsus *Leussink vs. komisjon* (169/83 ja 136/84, EU:C:1986:371, punkt 13), kohtujuristi kursiiv.

23 — Eelishüvitis vastandub lisahüvitisele. Need kaks hüvitise liiki koos tagavad täieliku hüvitamise. Ma eelistan nimetust „eelishüvitis” väljendile „põhihüvitis”, kuna viimane jätab mulje, et kahe hüvitise vahel tehakse vahet summade põhjal, kuid see ei ole nii.

24 — Kohtujuristi kursiiv (EKL lk 2814). Olgu täpsustatud, et see löik viitab ametnikule endale tekitatud kahjule. Samas pidas kohtujurist Slynn vastuvõetavaks ka hagi, mille olid samal ajal esitanud ametniku abikaasa ja lapsed (EKL lk 2818).

25 — C-517/03, EU:C:2004:326.

48. Samamoodi nagu „ühenduse õiguskaitsevahendite süsteemis [nõuab] põhikohtuasja üle otsustamise pädevus ka pädevust lahendada kõik sama menetluse käigus esitatavad vastuhagid, mis tulenevad samast aktist või samast hagi aluseks olevast asjaolust”,²⁶ eeldab eelisinõude üle otsustamise pädevus, et on olemas pädevus lahendada mis tahes lisanõue, mis tuleneb samast aktist või asjaolust.

49. See, et käesolevas asjas esitatud nõuded puudutavad ainult lisahüvitusi, ei muuda arutluskäiku kuidagi. Pädev kohus ei saa nimelt erineda olenevalt sellest, kas hagi sisaldab ainult kindlasummalist nõuet (mille ma kvalifitseerisin eelisinõudeks) või vastupidi ühtainsat lisanõuet või mõlemat korraga. Üldkohus tunnistab seda kaudselt, kuna ta mõonab, et surnud ametniku nimel esitatud nõue, mis puudutab ometi üksnes tema mittevaralist kahju, *mis ei ole ametnike personalieeskirjadega hõlmatud* ja mida seega reguleerib lepinguvälise vastutuse õigus, kuulub siiski Avaliku Teenistuse Kohtu pädevusse.²⁷

50. Leides, et „niisugustel asjaoludel nagu käesoleval juhul tuleb pelgast ELTL artiklite 268 ja 270, Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 1 ning [ametnike] personalieeskirjade artiklitega 90 ja 91 piiritletud õiguslikust raamistikust järeldada, et surnud ametniku lähedased on tingimata kohustatud esitama kaks hagi: ühe Avaliku Teenistuse Kohtule ja teise Üldkohtule olenevalt sellest, kas nad on asjaomase ametniku õigused üle võtnud või nõuavad neile isiklikult tekkinud varalise või mittevaralise kahju hüvitamist”,²⁸ rikkus Üldkohus viidatud sätete tõlgendamisel ja kohaldamisel õigusnormi.

51. Eespool toodud kaalutlusi arvestades ei ole vaja analüüsida täiendavat arutluskäiku, mille Üldkohus pühendab viisile, kuidas lahendada menetluslik dubleerimine, mille ta arvab olevat tuvastanud.

52. Nimelt, kuna Üldkohtu arutluskäik põhineb valel eeldusel, kuivõrd Avaliku Teenistuse Kohtul on pädevus kõikide apellandi esitatud nõuete suhtes, on see *ipso facto* kõnealuse õigusnormi rikkumise tõttu väär.

53. ELTL artikli 256 lõike 2 kohaselt tuleb veel kindlaks teha, kas ELTL artiklite 268 ja 270, Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 1 ning ametnike personalieeskirjade artikli 91 tõlgendamisel ja kohaldamisel toime pandud õigusnormi rikkumine kahjustab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust.

B – Liidu õiguse ühtsuse või järjepidevuse kahjustamine

1. Hindamiskriteeriumid

54. Kolm uuesti läbivaatamise kohtuotsust, mille Euroopa Kohus on praeguseks teinud, võimaldavad välja tuua neli hindamiskriteeriumi, mis on liidu õiguse ühtsuse või järjepidevuse võimaliku kahjustamise kindlakstegemisel tarvilikud:

- Üldkohtu otsus võib olla pretsedent tulevaste kohtuasjade jaoks;²⁹
- Üldkohus kaldus kõrvale Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast;³⁰

26 — *Ibidem* (punkt 17).

27 — Kohtuotsus *Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon* (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 65.

28 — *Idem*.

29 — Kohtuotsused *M vs. Euroopa Ravimiamet, uuesti läbivaatamine* (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 62) ning *Arango Jaramillo jt vs. EIP, uuesti läbivaatamine* (C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, punkt 50).

30 — Kohtuotsused *M vs. Euroopa Ravimiamet, uuesti läbivaatamine* (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 63) ning *Arango Jaramillo jt vs. EIP, uuesti läbivaatamine* (C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, punkt 51).

- Üldkohtu tehtud vead puudutavad mõistet, mis ei kuulu üksnes avaliku teenistuse õiguse valdkonda, vaid on kohaldatav olenemata asjassepuutuvast valdkonnast,³¹ ja
- õigusnormid või põhimõtted, mida Üldkohus eiras, on liidu õiguskorras tähtsal kohal.³²

55. Need kriteeriumid, mida võib „käsitada kogumis”,³³ ei ole kumulatiivsed ega pea seega tingimata kõik esinema, selleks et saaks tuvastada liidu õiguse ühtsuse või järjepidevuse kahjustamise.³⁴ Euroopa Kohus ise leidis kohtuotsuses komisjon *vs.* Strack (uuesti läbivaatamine),³⁵ et eespool loetletud teise ja neljanda kriteeriumi koos esinemine on piisav, et oleks tegemist liidu õiguse ühtsuse ja järjepidevuse kahjustamisega.

2. Hinnang

56. Aluslepingu, Euroopa Kohtu põhikirja I lisa ja ametnike personalieeskirjade sätete kohaldamisel ja tõlgendamisel nii, nagu ta seda tegi, kaldus Üldkohus kõrvale menetluslikest tagajärgedest, mis on ametnikul ja tema pereliikmetel, kes on ametnike personalieeskirjadega hõlmatud, nõuda lisahüvitist, kui institutsioon on lepinguvälise vastutuse üldnormide kohaselt õnnetuse eest vastutav ja personalieeskirjade alusel makstavast hüvitisest ei piisa, et heastada kogu tekitatud kahju.

57. Täpsemalt ei hinnanud Üldkohus neid tagajärgi õigesti seetõttu, et ta leidis, et surnud ametniku lähedased on tingimata kohustatud esitama kaks hagi: ühe Avaliku Teenistuse Kohtule ja teise Üldkohtule olenevalt sellest, kas nad on asjaomase ametniku õigused üle võtnud või nõuavad neile isiklikult tekkinud varalise või mittevaralise kahju hüvitamist. Nii toimides kahjustas Üldkohus minu hinnangul liidu õiguse ühtsust ja järjepidevust järgmisel kolmel põhjusel.

a) Õigusnormid, mida on eiratud, on liidu õiguskorras tähtsal kohal (eespool viidatud neljas kriteerium)

58. Käsitletavat sätet on liidu õiguses erilise tähtsusega.

59. Nagu Euroopa Kohus juba kohtuotsuses *M vs. Euroopa Raviamet* (uuesti läbivaatamine) märkis, kehtib see „[e]lkoige Euroopa Kohtu põhikirja ja selle lisa [suhtes, mis] on esmase õiguse osa”.³⁶

60. Käesolevas asjas puudutab Üldkohtu toime pandud õigusnormi rikkumine aga ELTL artiklite 268 ja 270, Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 1 ning ametnike personalieeskirjade artikli 91 tõlgendamist ja kohaldamist.

61. Need õigusnormid on mitte ainult esmase õiguse osa (välja arvatud ametnike personalieeskirjade artikkel 91), vaid koos osalevad need ka liidu kohtusüsteemi ülesehituse määratlemisel, piiritledes Avaliku Teenistuse Kohtu pädevuse ja sellest tulenevalt ka teiste kohtute pädevuse.

31 — Kohtuotsused *M vs. Euroopa Raviamet*, uuesti läbivaatamine (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 64) ning *Arango Jaramillo jt vs. EIP*, uuesti läbivaatamine (C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, punkt 52).

32 — Kohtuotsused *M vs. Euroopa Raviamet*, uuesti läbivaatamine (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 65) ning *Arango Jaramillo jt vs. EIP*, uuesti läbivaatamine (C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, punkt 53).

33 — Kohtuotsus *M vs. Euroopa Raviamet*, uuesti läbivaatamine (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 66).

34 — „[N]eli kaalutlust, millele Euroopa Kohus tugines, kui ta tuvastas, et kahe menetlusnormi rikkumine [...] „kahjustas [liidu] õiguse ühtsust ja järjepidevust”, ei kujuta endast minimaalset ega ammendavat loetelu” (kohtujurist Mengozzi seisukoht kohtuasjas *Arango Jaramillo jt vs. EIP*, uuesti läbivaatamine, C-334/12 RX-II, EU:C:2012:733, punkt 70).

35 — C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570.

36 — C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, punkt 65.

62. Sätted, millega on kohtusüsteemi ülesehitus määratletud, osalevad sellise „kohtuaparaadi [loomises], mis vastab Euroopa Liidu olemusele ning on järjepidev, tõhus ja kõigile õigussubjektidele kättesaadav”³⁷ – mis on vaieldamatult üks osa „õigusriigist”, mis on põhiväärtus, millel liit nähtuvalt ELL artiklist 2 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta preambulist põhineb.³⁸

63. Kuigi Üldkohtu toime pandud õigusnormi rikkumise analüüsimisel leidsin ma, et ei ole vaja analüüsida täiendavat arutluskäiku, mille Üldkohus pühendas viisile, kuidas lahendada menetluslik dubleerimine tulenevalt pädevuse jaotusest, milleni ta jõudis, leian ma seevastu, et omaenda pädevuse laiendamise reegel, samamoodi nagu selle kohaldamine tema läbiviidud apellatsioonimenetluses, panustavad samuti liidu õiguse ühtsuse kahjustamise, muutes aluslepingutega loodud liidu kohtusüsteemi ülesehituse rikkumise veelgi raskemaks.

64. Nimelt on see arutluskäik, sellest tulenev pädevuse laiendamise reegel ja järeldused, mis Üldkohus sellest apellatsioonkaebuse lahendamisel tegi, kõik osa nende õigusnormide rikkumisest, mis on liidu õiguses seetõttu erilise tähtsusega, et nendega on määratletud pädevuse jaotus liidu kohtute vahel ja apellatsioonimenetluse spetsiifiline mehhanism.

b) Üldkohus kaldus kõrvale Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast (eespool viidatud teine kriteerium)

65. Kui ta kinnitas menetlusliku dubleerimise põhimõtet, kahjustas Üldkohus liidu õiguse järjepidevust, kaldudes kõrvale Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast.

66. Nimelt, nagu nähtub kohtupraktikast, millele ma viitasin oma analüüsis Avaliku Teenistuse Kohtu pädevuse ulatuse kohta: kui lisahüvitise nõue väljub haldussfäärist ja muutub nõudeks kohtumenetluses, siis mitte ainult ametnike personalieeskirjade artiklis 73 ette nähtud kindlasummalise hüvitamise süsteem ja ETLT artikliga 340 reguleeritav hüvitamise süsteem ei ole sõltumatud,³⁹ vaid lisaks välistab ühe kohtu pädevus hagi lahendada tingimata teise kohtu pädevuse.⁴⁰

c) Üldkohtu otsus võib olla pretsedent tulevaste kohtuasjade jaoks (eespool viidatud esimene kriteerium)

67. Lisaks võib Üldkohtu otsus ka olla pretsedent tulevaste kohtuasjade jaoks, kuivõrd sellega on kehtestatud üldine kohtualluvuse eeskiri Üldkohtu kasuks ja Avaliku Teenistuse Kohtu pädevuse kahjuks.

68. Kõigil neil põhjustel leian ma, et Üldkohus kahjustas oma otsusega Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625) liidu õiguse ühtsust ja järjepidevust.

37 — See määratlus vastab eesmärgile, mille Kovar, R., omistas liidu kohtusüsteemi ülesehituse ümberkorraldamisele pärast Nice'i lepingut („La réorganisation de l'architecture juridictionnelle de l'Union”, Dony, M., ja Bribosia, E. (toim.), *L'avenir du système juridictionnel de l'Union européenne*, Éditions de l'Université de Bruxelles, Brüssel, 2002, lk 33–48, eriti lk 35).

38 — Ilma et see mõjutaks selle olulisust, olgu märgitud, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta preambul käsitab õigusriiki mitte väärtuse, vaid põhimõttena.

39 — Kohtuotsus *Lucaccioni vs. komisjon* (C-257/98 P, EU:C:1999:402, punkt 21).

40 — Kohtumäärus *komisjon vs. IAMA Consulting* (C-517/03, EU:C:2004:326, punkt 15).

IV – Uuesti läbivaatamise tagajärjed

69. Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 62b on sätestatud, et kui Euroopa Kohus leiab, et Üldkohtu otsus mõjutab ühenduse õiguse ühtsust või järjepidevust, saadab ta kohtuasja tagasi Üldkohtusse, kelle jaoks on Euroopa Kohtu otsused õigusküsimustes siduvad. Kohtuasja tagasi saates võib Euroopa Kohus lisaks teatada, millised Üldkohtu otsuse tagajärjed loetakse vaidluse poolte suhtes lõplikuks. Kui vaidluse lahendus ilmneb uuesti läbivaatamise tulemusi arvestades faktilistest asjaoludest, millel põhineb Üldkohtu otsus, võib Euroopa Kohus erandkorras teha ise asjas lõpliku otsuse.

70. Uuesti läbivaatamise tagajärgede küsimus ei ole kunagi lihtne. See on veel keerulisem käesolevas asjas, kuna pärast apellatsioonkaebuse esitamist, mille kohta tehti uuesti läbivaadata Üldkohtu otsus (kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon, T-401/11 P, EU:T:2014:625), on Üldkohtule esitatud veel üks hagi, mis puudutab sama vaidlusaluse sündmuse tagajärgi ja mille hagejad on osaliselt samad (kohtuasi T-494/11, Missir Mamachi di Lusignano jt vs. komisjon). Kuigi teine kohtuasi ei käsitle uuesti läbivaatamist otseses mõttes, kaalun ma ammendavuse huvides selle teise kohtuasja võimalikke menetluslikke tagajärgi.

A – Uuesti läbivaatamise tagajärjed stricto sensu

71. Euroopa Kohtu hinnangul tuleneb Euroopa Kohtu põhikirja artiklist 62b, „et [ta] ei või piirduda liidu õiguse järjepidevuse ja/või ühtsuse kahjustamise tuvastamisega, märkimata, millised tagajärjed tulenevad sellest asjaomase kohtuasja jaoks”.⁴¹

72. Seetõttu tuleb esiteks tühistada kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625) osas, milles Üldkohus omal algatusel tuvastas, et Avaliku Teenistuse Kohtul puudus pädevus vaadata läbi nõuet hüvitada isiklikult apellandile ja Alessandro Missir Mamachi di Lusignano lastele tekitatud nii varaline kui ka mittevaraline isiklik kahju, ning otsustas hagi selle aspekti iseendale saata, et lahendada see esimese astme kohtuna.

73. Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625) tuleb tühistada ka osas, milles Üldkohus leidis, et niisugustel asjaoludel nagu käesolevas asjas, kus surnud ametniku või teenistuja lapsed nõuavad nii õigusjärglastena kui ka omaenda nimel ja *iure proprio* hüvitist mitmesuguse kahju eest, mis on tekitatud sama teoga, on neil lubatud need nõuded liita ühte hagisse, mis tuleb esitada Üldkohtule.

74. Teiseks tuleb analüüsida seda, kuidas lahendada apellandi apellatsioonkaebus.

75. Sellega seoses olgu märgitud, et apellant põhjendas oma apellatsioonkaebust kolme väitega. Esimene väide käsitles õigusnormi rikkumist, mille Avaliku Teenistuse Kohus pani toime, kui ta nõustus komisjoni esitatud vastuvõetamatuse vastuväitega ja tunnistas vastuvõetamatuks Alessandro Missir Mamachi di Lusignano ja tema laste mittevaralise kahju hüvitamise nõude. Teise väitega heitis apellant Avaliku Teenistuse Kohtule ette, et ta piiras komisjoni vastutuse kahju tekitanud sündmuse eest 40%-ga. Kolmandas väites leidis apellant lõpuks, et Avaliku Teenistuse Kohus oli ekslikult leidnud, et arvestades personalieeskirjade kohaselt Alessandro Missir Mamachi di Lusignano lastele ette nähtud hüvitisi, oli komisjon tekitatud kahju täielikult hüvitanud. Oma loogikat järgides piirdus Üldkohus apellatsioonkaebuse läbivaatamisel üksnes pädevusalaga, mida ta eelnevalt oli tunnistanud Avaliku Teenistuse Kohtul olevat (ehk nõudega hüvitada *ex haerede* mittevaraline kahju, mis tekkis Alessandro Missir Mamachi di Lusignanole), pidades ülejäänud nõudeid omaenda pädevusse kuuluvaks.⁴²

41 — Kohtuotsused Arango Jaramillo jt vs. EIP, uuesti läbivaatamine (C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, punkt 57) ning komisjon vs. Strack, uuesti läbivaatamine (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, punkt 62).

42 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 80.

76. Sellises rangelt piiritletud raamistikus tuleb esimese väitega nõustuda. See tähendab, et Avaliku Teenistuse Kohtu otsus tühistati osas, milles nõustuti komisjoni esimese vastuvõetamatuse vastuväitega.⁴³

77. Kuna ta leidis, et menetlusstaadium lubab selles küsimuses otsuse teha, asus Üldkohus nii, nagu see on Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 13 lõike 1 kohaselt lubatud, ise esimest vastuvõetamatuse vastuväidet analüüsima ja leidis, et see ei ole põhjendatud.

78. Kuna selles küsimuses uuesti läbivaatamist ei toimu, olen ma seisukohal, et kohtuotsuse tühistamist ja Üldkohtu analüüsi vastuvõetamatuse vastuväite kohta, mille komisjon oli Avaliku Teenistuse Kohtule esitanud, tuleb pidada lõplikuks.

79. Mis puudutab seejärel ülejäänud vastuvõetamatuse vastuväiteid, mis komisjon esitas, siis leidis Üldkohus, et menetlusstaadium ei luba asja suhtes kohtuotsust teha.⁴⁴

80. Ta asus siiski seisukohale, et asja Avaliku Teenistuse Kohtule tagasi saatmine ei ole põhjendatud, kuna viimasel ei oleks muud võimalust kui loobuda Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõike 3 teisele lõigu alusel oma pädevusest Üldkohtu kasuks (kuna kohtuasjal F-50/09, Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon, ja kohtuasjal T-494/11, Missir Mamachi di Lusignano jt vs. komisjon, on tema hinnangul sama ese).⁴⁵

81. Kui Euroopa Kohus järgib minu analüüsi kohaldatavate õigusnormide kohta, kinnitab ta, et Avaliku Teenistuse Kohtul on ainupädevus lahendada apellandi poolt põhimenetluses esitatud hagi, kuna tema ja samuti surnud ametniku lapsed, keda ta esindab, on ametnike personalieeskirjadega „hõlmatud isikud” personalieeskirjade artikli 91 lõike 1 tähenduses.

82. Neil asjaoludel tuleb kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625) seega tühistada ka osas, milles Üldkohus leidis, et tema pädevusse kuulub komisjoni esitatud ülejäänud vastuvõetamatuse vastuväidete läbivaatamine esimese astme kohtuna, selle asemel, et vaidluse see aspekt Avaliku Teenistuse Kohtule tagasi saata.

83. Lõpuks pean ma käsitlema küsimust, kuidas lahendada teine ja kolmas väide, millega apellant Üldkohtus oma apellatsioonkaebust põhjendas.

84. Kohtuotsusega Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625) otsustati nimelt Avaliku Teenistuse Kohtu otsus tervikuna tühistada ning seda ainuüksi Üldkohtu omal algatusel tõstatatud pädevusküsimuse põhjal ja lähtuvalt esimesest väitest, mis puudutas peamiselt seda, et Avaliku Teenistuse Kohus kohaldas väärtalt menetlusnormi, mis puudutab eelneva halduskaebuse ja hagi vastavust. Ülejäänud väiteid seetõttu läbi ei vaadatud.

85. Vastupidi sellele, mida märkis kohtujurist Kokott kohtuasjas C-579/12 RX-II, ei saa ma kahjuks kinnitada, et nende väidete puhul „ei ole vaja täiendavalt tuvastada faktilisi asjaolusid ega läbi viia täiendavaid õiguslikke arutelusid, mis õigustaksid kohtuasja tagasisaatmist Üldkohtusse”.⁴⁶

86. Vastupidi sellele, mis on ette nähtud Euroopa Kohtu põhikirja artikli 62b esimese lõigu viimases lauses, ei ilmne vaidluse lahendus uuesti läbivaatamise tulemusi arvestades faktilistest asjaoludest, millel põhineb Üldkohtu otsus.

43 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 98.

44 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 113.

45 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punktid 114–117.

46 — Seisukoht komisjon vs. Strack, uuesti läbivaatamine (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:573, punkt 79).

87. Hoolimata käesoleva kohtuasja aluseks olevatest eriti valulikest asjaoludest ja ajast, mis on juba alates hagi esitamisest möödunud, olen ma sunnitud tegema Euroopa Kohtule ettepaneku saata asi Üldkohtule tagasi. Ta on nimelt kohustatud apellatsioonikohtuna tegema otsuse apellandi teise ja kolmanda väite suhtes, enne kui ta omakorda saadab asja tagasi Avaliku Teenistuse Kohtule.

88. Avaliku Teenistuse Kohus peab nimelt vastavalt menetlusnormide tõlgendusele, mille ma välja pakkusin, igal juhul otsustama ülejäänud vastuvõetamatuse vastuväidete üle, mille komisjon *ab initio* esitas ja mida Üldkohus ise pidas sellisteks, mille suhtes menetlusstaadium ei luba kohtuotsust teha.⁴⁷ Lisaks peab ta vajaduse korral (juhul, kui Üldkohus tuvastab teise ja kolmanda väite analüüsimisel õigusnormi(de) rikkumise) oma otsuse üle vaatama lähtuvalt kahest kohtuotsusest, mis Üldkohus on kohtuasjas T-401/11 P teinud.

89. Ma ei saa kohtuasja Missir Mamachi di Lusignano jt vs. komisjon (T-494/11) siiski tähelepanuta jätta.

B – Kohtuasja Missir Mamachi di Lusignano jt vs. komisjon (T-494/11) võimalik mõju

90. Nagu ma juba mainisin, esitasid surnud ametniku isa ja lapsed – ehk hagejad kohtuasjas F-50/09 – pärast apellatsioonkaebuse esitamist kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), koos surnud ametniku ema, venna ja õega Üldkohtule veel ühe hagi selle mittevaralise kahju hüvitamise nõudes, mis tekkis Alessandro Missir Mamachi di Lusignano hukkamise tõttu.

91. Vastavalt kohtualluvuse eeskirjadele, milleni ma jõudsin, puudub Üldkohtul pädevus lahendada surnud ametniku laste ja vanemate nõudeid, kuna need isikud on ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõike 1 tähenduses personalieeskirjadega hõlmatud.

92. Kui just kohtuasjas T-494/11 esitatud hagi põhjalikul läbivaatamisel ei ilmne vastupidist, näivad surnud ametniku isa ja laste esitatud nõuded siiski olevat kohtuasjas F-50/09 esitatud mittevaralise kahju hüvitamise nõuetega analoogsed nii aluse poolest kui ka nõude eseme ja selle aluseks oleva sündmuse poolest. Need tuleb seega igal juhul tunnistada vastuvõetamatuks pooleliolevate kohtuasjade tõttu.⁴⁸ Üldkohus peaks lisaks tuvastama, et tal puudub pädevus lahendada surnud ametniku ema nõuet, kuna ka tema on „[ametnike] personalieeskirjadega hõlmatud”.

93. Olukord on seevastu teistsugune surnud ametniku venna ja õe nõuete puhul. Kuna nemad ei ole ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõike 1 tähenduses „personalieeskirjadega hõlmatud”, on tõepoolest Üldkohus pädev nende hagsid läbi vaatama.

94. Kuigi niisugune pädevuse eraldamine olenevalt hageja isikust võib olla kahetsusväärne, ei ole see liidu kohtumenetlustes ennekuulmatu.⁴⁹

95. Sellegipoolest, käesoleval juhul kaalutavas spetsiifilises olukorras, kui kohtuasi F-50/09 jõuab tagasi Avaliku Teenistuse Kohtusse, pärast seda kui Üldkohus on teinud otsuse kohtuasjas T-401/11 apellatsioonkaebuses esitatud teise ja kolmanda väite suhtes, peab Avaliku Teenistuse Kohus Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 8 lõike 3 teise lõigu kohaselt saatma asja Üldkohtule.

47 — Kohtuotsus Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon (T-401/11 P, EU:T:2014:625), punkt 113.

48 — Pooleliolevate kohtuasjade tingimuste ja tagajärgede kohta vt eelkõige kohtuotsused Hoogovens Groep vs. komisjon (172/83 ja 226/83, EU:C:1985:355, punkt 9) ja Diezler jt vs. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (146/85 ja 431/85, EU:C:1987:457, punkt 12) ning kohtujurist Trstenjaki ettepanek liidetud kohtuasjades Comitato „Venezia vuole vivere” jt vs. komisjon (C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P, EU:C:2010:771, punkt 52). Vt samuti Lenaerts, K., Maselis, I. ja Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford University Press, 2014, nr 25.44.

49 — Euroopa Kohus ja Üldkohus jagavad omavahel muu hulgas pädevust ELTL artiklil 263 põhinevate tühistamishagide lahendamisel olenevalt sellest, kas hagi on esitanud eraõiguslik isik või näiteks institutsioon. Need kohtud jagavad pädevust ka liikmesriikide esitatud tühistamishagide valdkonnas olenevalt sellest, milline institutsioon on vaidlustatud akti vastu võtnud (vt selle kohta Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 51).

96. See säte paneb nimelt Avaliku Teenistuse Kohtule kohustuse loobuda oma pädevusest ja saata tema menetluses olev kohtuasi Üldkohtule, kui nendes kahes kohtus on läbivaatamisel kohtuasjad, millel on sama ese. Kui aga hagejad ei ole samad – ühelt poolt surnud ametniku isa (ja ema) ning lapsed ja teiselt poolt tema vend ja õde –, kaldun ma arvama, et kohtuasjadel on sama ese, kuna mõlema eesmärk on saada hüvitist mittevahalise kahju eest, mis on tekkinud sama lähedase isiku hukkumise tõttu tulenevalt ohvri „tööandjast” institutsiooni samast tegevusest.

97. Kohtupidamise iroonia on see, et kahe hagi tõttu on see just Üldkohus, kes lõpuks peab lahendama kõik nõuded nii kohtuasjas F-50/09 kui ka kohtuasjas T-494/11.

V – Kohtukulud

98. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 195 lõikes 6 on ette nähtud, et kui uuesti läbivaadatav Üldkohtu lahend on tehtud ELTL artikli 256 lõike 2 alusel, otsustab Euroopa Kohus ka kohtukulude jaotuse.

99. Kuna puuduvad erinormid kohtukulude jaotamise kohta uuesti läbivaatamise menetluses, siis arvestades uuesti läbivaatamise menetluse objektiivsust, kuivõrd see algatatakse peakohtujuristi, mitte mõne menetlusosalise algatusel, teen ma ettepaneku, et Euroopa Kohtus uuesti läbivaatamise esemeks olevates küsimustes kirjalikke seisukohti esitanud pooled kannavad ise oma kulud, mis selle menetlusega kaasnesid.

100. Selline lahendus on ka kooskõlas sellega, mida Euroopa Kohus otsustas kahes esimeses uuesti läbivaatamise kohtuotsuses, ning erinevus kolmandast uuesti läbivaatamise kohtuotsusest on seletatav tulemusega, milleni Euroopa Kohus viimati nimetatud kohtuasjas jõudis.⁵⁰

VI – Ettepanek

101. Eespool toodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Euroopa Liidu Üldkohtu otsus *Missir Mamachi di Lusignano vs. komisjon* (T-401/11 P, EU:T:2014:625) kahjustab liidu õiguse ühtsust ja järjepidevust osas, milles Üldkohus apellatsioonikohtuna leidis, et surnud ametniku lähedased on tingimata kohustatud esitama kaks hagi: ühe Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtule ja teise Euroopa Liidu Üldkohtule olenevalt sellest, kas nad on asjaomase ametniku õigused üle võtnud või nõuavad neile isiklikult tekkinud varalise või mittevahalise kahju hüvitamist.
2. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus osas, milles ta omal algatusel tuvastas, et Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtul puudus pädevus vaadata läbi nõuet hüvitada isiklikult apellandile ja Alessandro Missir Mamachi di Lusignano lähedastele tekitatud nii varaline kui ka mittevahaline isiklik kahju, ning otsustas hagi selle aspekti iseendale saata, et lahendada see esimese astme kohtuna.
3. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus osas, milles ta leidis, et niisugustel asjaoludel nagu käesolevas asjas, kus surnud ametniku või teenistuja lähedased nõuavad nii õigusjärglastena kui ka omaenda nimel ja *iure proprio* hüvitist mitmesuguse kahju eest, mis on tekitatud sama teoga, on neil lubatud need nõuded liita ühte haggisse, mis tuleb esitada Euroopa Liidu Üldkohtule.

50 — Kohtuotsuses komisjon *vs. Strack*, uuesti läbivaatamine (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570) leidis Euroopa Kohus nimelt, et tal on võimalik ise läbi vaadata väited, millega komisjon oma apellatsioonkaebust põhjendas. Kohtukulude kohta otsustas Euroopa Kohus, et „[k]una puuduvad erinormid kohtukulude jaotamise kohta uuesti läbivaatamise menetluses ja kuna komisjon apellatsioonimenetluses kaotas, sest Üldkohtu [...] otsus tühistati ja komisjoni poolt [Avaliku Teenistuse Kohtu otsuse] peale esitatud apellatsioonkaebus jäeti lõplikult rahuldumata, siis käesoleval juhul tuleb komisjonilt välja mõista G. Stracki kohtukulud nii Üldkohtu menetluses kui ka käesolevas uuesti läbivaatamise menetluses” (punkt 71).

4. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus osas, milles ta leidis, et tema pädevusse kuulub Euroopa Komisjoni esitatud vastuvõetamatuse vastuväidete läbivaatamine esimese astme kohtuna, selle asemel et vaidluse see aspekt Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtule tagasi saata.
5. Saata kohtuasi ülejäänud osas Euroopa Liidu Üldkohtule, et ta vaataks läbi teise ja kolmanda väite, millega Livio Missir Mamachi di Lusignano põhjendas oma apellatsioonkaebust, enne kui ta saadab asja tagasi Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtule, et viimane teeks otsuse vähemalt Euroopa Komisjoni esitatud vastuvõetamatuse vastuväidete üle, mida ei ole veel läbi vaadatud, või kui kohtuasjal T-494/11 on sama ese, siis loobuks oma pädevusest ja saadaks kohtuasja Euroopa Liidu Üldkohtule.
6. Jätta Livio Missir Mamachi di Lusignanole ja Euroopa Komisjonile seoses uuesti läbivaatamise menetlusega tekkinud kulud nende endi kanda.